

Version 2/Till Merdeka&Östtimor-information: re. bidrag från fd. ordföranden

Visst var det lite revolution i luften vid mitten av 70-talet. Medan USA förlorade Vietnam störtades t.ex fascismen i Portugal, dess kolonier i Afrika frigjorde sig och Öst-Timor försökte följa efter. Men både Jakarta och Washington satte ner foten. På deras bakgård fick det vara nog med Vietnam. Så Öst-Timor ockuperades och terrorn och morderna började. Samtidigt gick luften ur vietnamrörelsen här hemma. Och ingen hade någon djupare kunskap om eller relation till Öst-Timor. Så kommittén startades nog mest för att några få aktivister som stödde frihetsrörelserna i Portugals afrikanska kolonier, eller jobbade med Amnesty, eller fortsatt var engagerade i kampen mot förtrycket i Sydostasien – för att vi, dessa aktivister, trots en massa andra engagemang, tyckte att “något måste vi ju göra”.

Men det var alltså väldigt trögt. Och inte var det lätt att läsa in sig heller. Internet var inte ens påtänkt. Nyheterna var sparsamma och svåra att bedöma. Kontakten med Öst-Timor var nästan obefintlig. Även Fretilins representanter hade begränsad information. Som jag minns det, nästan famlade vi oss fram i olika försök att sprida information och uppmana till stöd. Vi spred flygblad, höll några öppna möten, skrev en del artiklar; och efter flera år fick Hendrik (Amahorseja) och jag själv äntligen färdigt en liten bok – om “det glömda kriget”.

Någon ordförande kan jag inte minnas att vi hade på den tiden. Dels var vi nog för demokratiska för det, dels var det ont om folk som ville skylta med sina namn. Flera hade känsliga jobb. De som studerade och forskade på Indonesien vågade oftast inte ens yttra sig om Öst-Timor och än mindre medverka i kommittén. Men Marianne (Engelse) stod upp som kontaktperson. Och om jag inte minns fel, tvingades vi efter hand utse något slags formell företrädare, kanske i samband med några skrivelser till riksdagen, varvid jag själv skrev under.

Sannolikt skedde det vid den vändpunkt som jag minns bäst – då vi skiftade utgångsprunkt, från att mobilisera stöd genom att informera om vad som skedde på Öst-Timor till att istället börja med Sveriges roll och vapenexporten i synnerhet. Jag har svårt för siffror, och statistiska centralbyrån ger mig lätt mardrömmar, men som forskarstuderande borde jag ju vara kapabel att gå dit, söka i tabellerna och kolla ryktena om svensk export. Och jodå, jag hittade uppgifter om reservdelar och lite ammunition till ett värde av några miljoner.

Jämfört med att informera om allt det som skedde mellan Indonesien och Öst-Timor tyckte jag visserligen att de där kulorna var en skitsak – men insåg förstås den

politiska sprängkraften och vad “nyhetsvärdering” går ut på. Så fråno och med nu blev Öst-Timor, eller snarare “the Swedish connection”, en följetong – medan jag själv kom att ägna mer kraft åt att också få ut lite information om kampen i Indonesien, som ju inte heller var helt oväsentlig, speciellt inte för Öst-Timor.

Det där utvecklades till en politisk skiljelinje. Jag forskade ju på vänsterns problem i Indonesien och menade, att när Fretilin såg sig som en del av de regionala upprorsrörelser som, trodde man, skulle bidra till att Suharto snart föll, “kanske inom ett år”, så hade man helt fel. (Se Horta i *Kommentar* 1/77 s.15) Dels tydde mina resultat på, att Suharto tvärt om skulle sitta kvar länge än. Att då möta hans trupper på slagfältet var rena självmordet. Dels menade jag, att man måste stödja den demokratiska oppositionen i Indonesien om man ville störta Suharto och på så vis ge Öst-Timor en chans. Att då, som Fretilin, se på separatiströrelserna inom Indonesiens ursprungliga gränser “med stort intresse” var kontraproduktivt. Om den demokratiska oppositionen skulle ha en chans mot Suharto, kunde den knappast framstå som landsförrädare utan fick nöja sig med att slåss för mänskliga rättigheter och visa på det speciella med Öst-Timor och, i viss mån, Väst Papua.

Tyvärr dröjde det tills nederlaget och slakten på Öst-Timor var ett faktum och Xanana Gusmao tagit över, innan man erkände att indoneserna faktiskt kontrollerade nästan hela territoriet; innan man övergick till utdraget gerillakrig i kombination med fredligt motståndarbete (som inkluderade tidigare rivaler, kyrkan och generation efter generation av studenter); och innan man prioriterade samarbete med den genuina indonesiska oppositionen. Ett tag förmedlade faktiskt kommittén information som delvis var felaktig. Men samtidigt kan vi vara stolta över att det var vi själva (och inte UD-folk och andra vilka sökte blidka Jakarta) som redan i en intervju i *Kommentar* 3/1980 med Fretilins dåvarande utrikesminister tog fram och publicerade det mesta av sanningen. Det var bra, även om det skapade en del osämja.

Senare drog jag mig visserligen ur den aktiva kommittén (i samband med en flytt från Stockholm). Men till det bästa i mitt fortsatta arbete med den indonesiska demokrati rörelsen hörde att se hur samarbetet mellan frihetsrörelsen på Öst-Timor och oppositionen i Indonesien successivt ökade, ja till och med blev en av de viktigaste orsakerna till de fantastiska förändringarna på ömse sidor. Ett av mina finaste minnen är när det till sist kunde hållas en konferens i självaste Jakarta hösten 1998 om “demokratiseringen i Indonesien och frågan om Öst-Timor”, i arrangemang av den indonesiska solidaritetsrörelsen Solidamor och med aktivt stöd av en ledande

liberal nationalist och muslimsk intellektuell (Nurcholish Madjid). Och nu, inför framtiden, tänker jag på ett långt samtal med Xanana Gusmao (i hans husarrest i juni 1999) som visade på hans djupa insikter om allt det som gått så snett i de förra portugistiska kolonierna i Afrika, inklusive med svenska biståndsmedel, och hur han var beredd på, att kampen för att undvika alla de fallgroparna kunde bli den svåraste. Så det kritiska solidaritetsarbetet måste fortsätta!

Olle Törnquist; 28/1/00